

JUSTITISMINISTERIET

Administrationsafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 4. marts 2014
Kontor: Budget- og planlægningskontoret
Sagsbeh: Michelle Argir Simonsen
Sagsnr.: 2013-0030-1858
Dok.: 1086232

Hermed sendes endelig besvarelse af spørgsmål nr. 305 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 16. december 2013. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Jesper Petersen (S).

Karen Hækkerup

/

Rikke Freil Laulund

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 305 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Ministeren bedes anslå merudgifterne ved at nedsætte den kriminelle lavalder til 12 år og samtidig oprette særlige ungdomsdomstole for aldersgruppen 12-18 år og særlige institutioner for denne gruppe, hvor de kan afsone og tage en uddannelse og hvor der også er ansat politibetjente som supplement til det pædagogiske personale, hvis der er tale om henholdsvis to ungdomsdomstole, en i Østdanmark og en i Vestdanmark og to særlige institutioner for denne aldersgruppe også i hver sin landsdel?”

Svar:

1. De opgørelser, som Justitsministeriets Forskningskontor tidligere har udarbejdet, viser, at i 2011, hvor den kriminelle lavalder var 14 år, blev der i løbet af 2011 givet i alt 1107 fældende strafferetlige afgørelser til personer, der på gerningstidspunktet var 14 år.

Vurderet på baggrund af det årlige antal ’mistanker’ mod børn under den kriminelle lavalder må det antages, at der – såfremt den kriminelle lavalder var sat til 12 år – ville være givet knap halvt så mange sanktioner til 13-årige og ca. en femtedel så mange til 12-årige. Det vil sige, at der – i forhold til forholdene i 2011 – må forventes at ville blive givet i alt 1800-1900 sanktioner årligt til børn under 15 år. Heraf ville omkring 40 sanktioner være ubetingede straffe eller ungdomssanktioner, mens 330-340 ville være betingede domme. Bøder ville udgøre den største gruppe med over 1300 årlige sanktioner. Øvrige sanktioner er advarsler og tiltalefrafald.

2. Justitsministeriet har til brug for de ønskede beregninger indhentet udtalelser fra Domstolsstyrelsen, Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold, Rigspolitiet og Rigsadvokaten.

Domstolsstyrelsen har oplyst følgende:

”Af det sammen med anmodningen fremsendte materiale fra Justitsministeriets Forskningskontor fremgår, at det skønnes, at der med en nedsættelse af den kriminelle lavalder fra 15 år til 12 år vil blive idømt ca. 1.800-1.900 sanktioner pr. år i forhold til gruppen af 12-15-årige. Justitsministeriet har efterfølgende på Domstolsstyrelsens telefoniske forespørgsel oplyst, at dette tal ikke inkluderer sager, hvor der måtte ske frifindelse eller tilbagekaldelse af sagen fra anklagemyndighedens side.

Da der også skal tages højde for disse forhold, har styrelsen til brug for vurderingen af merudgifterne forbundet med en nedsættelse af den kriminelle lavalder lagt til grund, at den årlige stigning i antallet af sager ved byretterne vil være ca. 2.000 sager. Størstedelen af disse sager må forventes at være bødesager (sager der behandles uden medvirken af domsmænd), men der må også forventes at være tilståelsessager og sager, der skal behandles under medvirken af domsmænd. Det må forventes, at en del af disse sager vil blive anket til landsretten. Henset til karakteren af sanktionerne vurderes det kun at være en mindre del, idet der dog vil være tale om de tungere sager af den samlede mængde på ca. 2.000 sager. Styrelsen lægger skønsomt til grund, at alene yderligere ca. 100 sager pr. år vil skulle behandles af landsretterne som straffeankesager.

På baggrund af et groft estimat af de gennemsnitlige udgifter ved behandling af domsmandssager, tilståelsessager og sager uden domsmænd anslås den samlede årlige udgift ved behandling af et øget antal straffesager ved byretterne til ca. 4-5 mio. kr. Tilsvarende anslås udgiften til behandling af ankesager ved landsretterne til ca. 1,5-2,5 mio. kr. I begge beregninger indgår et øvrig drift overhead på 30 pct. Samlet bliver merudgiften forbundet med de ekstra sager som følge af nedsættelsen af den kriminelle lavalder på ca. 5,5-7,5 mio. kr.

Det forudsættes i Retsudvalgets spørgsmål, at der etableres to ungdomsdomstole, der skal behandle sager, hvor den tiltalte er mellem 12 og 18 år. Det fremgår ikke nærmere, hvordan sådanne ungdomsdomstole tænkes organiseret, og et skøn over merudgifterne må således baseres på en række antagelser.

Styrelsen vurderer bl.a. på baggrund af ovennævnte samt statistik om sager, hvor tiltalte er mellem 15 og 17 år, at der samlet vil være ca. 7.000 sager årligt, som skal behandles ved en af de to ungdomsdomstole.

Styrelsen lægger til grund, at de to ungdomsdomstole kan etableres i tilknytning til en af de eksisterende byretter henholdsvis på Sjælland og i Jylland. Derved bliver der ikke en merudgift til opførelse af nye retsbygninger eller indretning af nyt lejemål. Domstolenes løbende udgifter til husleje samt forbrugsudgifter mv. forøges heller ikke. Endelig kommer der heller ikke ekstraudgifter til administrative medarbejdere. Hvis denne forudsætning ændres, vil der komme betydelige både direkte og indirekte merudgifter som følge af etableringen af to ungdomsdomstole i selvstændige bygninger. Det skal bemærkes, at det vil kræve mere detaljerede analyser at kortlægge, om ungdomsdomstolene kan etableres inden for de nuværende bygningsmæssige rammer.

Nedsættelse af den kriminelle lavalder vil medføre et behov for efteruddannelse af dommere og andre domstolsjurister, fordi behandling af straffesager mod børn og helt unge mennesker vil være et nyt område, hvor særlige forhold gør sig gældende. Ud fra et forsigtigt skøn kan udgifterne hertil anslås til 0,3 mio. kr. som engangsudgift og efterfølgende 0,15 mio. kr. årligt.

Stigningen i antallet af straffesager ved domstolene vil desuden medføre et øget træk på fri proces kontoen (lovbunden bevilling) og sagsgodtgørelseskontoen (anden bevilling). Ud fra oplysninger om det aktuelle udgiftsniveau til fri proces mv. i straffesager (bistandsadvokater) vurderes det, at der vil være en udgiftsstigning på ca. 1 mio. kr. Tilsvarende vurderes det ud fra det nuværende udgiftsniveau for sagsgodtgørelser (domsmænd, tolke mv.), at der vil være en udgiftsstigning til sagsgodtgørelser på 2,5-3,0 mio. kr. Hertil kommer udgifter til forsvarerbistand, hvilke udgifter dog ligger uden for domstolenes bevilling.

Samlet set kan den årlige merudgift forbundet med en nedsættelse af den kriminelle lavalder fra 15 år til 12 år samt etableringen af to ungdomsdomstole for domstolenes vedkommende anslås til ca. 9-12 mio. kr. Merudgifterne forhøjes betydeligt, såfremt de to nye domstole ikke kan rummes inden for domstolenes eksisterende bygningsmasse. Som nævnt er der i forbindelse med de ovennævnte skøn foretaget en række antagelser. Bl.a. som følge heraf er skønnene behæftet med en betydelig usikkerhed.”

Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold har oplyst følgende:

”For så vidt angår udgifterne til oprettelse af særlige institutioner for 12-18-årige, kan det oplyses, at Justitsministeriet har vurderet, at en sænkelse af den kriminelle lavalder til 12 år vil medføre ca. 40 ubetingede straffe eller ungdomssanktioner ekstra årligt. Ud fra oplysninger om kommunernes udgifter til sikrede pladser i 2012 og Danske Regioners opgørelse over antallet og den gennemsnitlige varighed af ophold på sikrede institutioner kan gennemsnitsprisen pr. ophold beregnes til ca. 0,5 mio. kr. Udgiften til 40 ekstra ophold kan dermed med en vis usikkerhed anslås til 20 mio. kr. årligt. Hertil kommer anlægsudgifter til oprettelse af ekstra pladser eller nye institutioner, merudgifter til undervisning samt til ansættelse af betjente på institutionerne.”

Rigspolitiet har oplyst følgende:

”Rigspolitiet kan i den anledning oplyse, at politiet allerede i dag løser en lang række opgaver i forhold til behandling af sa-

ger, der vedrører personer under den kriminelle lavalder. I disse sager rejses der imidlertid ikke en sigtelse.

På baggrund af registreringer i politiets sagsstyringssystem, POLSAS, kan det oplyses, at politiet årligt behandler omkring 3.000 sager mod personer under den kriminelle lavalder. Denne sagsbehandling sker inden for politiets nuværende økonomiske rammer.

Erfaringen fra sænkningen af den kriminelle lavalder fra 15 til 14 år viser imidlertid, at der bliver registreret flere sager, når yderligere aldersgrupper inkluderes. Dette skal ses i lyset af, at mange af de overtrædelser, som unge under 15 år begår, eksempelvis overtrædelse af færdselsloven, på nuværende tidspunkt løses med en mundtlig påtale og/eller ved underretning af forældre. Ved en sænkning af den kriminelle lavalder vil disse overtrædelser blive registreret med en anmeldelse og sigtelse. Dette vil medføre en øget sagsbehandling og dermed øgede udgifter til politiet.

I forbindelse med implementeringen af aktivitetsbaseret økonomistyring i politiet, har det fra 2013 været muligt at foretage egentlige opgørelser af omkostningerne på de forskellige sagsområder. Med udgangspunkt i disse opgørelser og baseret på politiets erfaring fra sænkning af den kriminelle lavalder fra 15 til 14 år viser Rigspolitiets beregninger, at politiet årligt kan forvente at skulle behandle omkring 2.400 flere sigtelser ved en sænkelse af den kriminelle lavalder til 12 år. Dette vil svare til en årlig merudgift for politiet til sagsbehandling på omkring 24 mio. kr. Hertil kommer eventuelle udgifter i forbindelse med tilretninger af politiets systemer.

For så vidt angår de to særlige institutioner er det vanskeligt for Rigspoliet på det foreliggende grundlag at vurdere, hvor mange politibetjente, der konkret skulle ansættes. Hvis det lægges til grund, at der skal ansættes f.eks. 4 politibetjente på hver institution vil dette samlet medføre merudgifter hos politiet på ca. 5 mio. kr.”

Rigsadvokaten har oplyst følgende:

”Anklagemyndigheden varetager i dag ikke i nævneværdigt omfang opgaver med hensyn til de sager, som politiet behandler mod personer under 15 år. Ved en sænkelse af den kriminelle lavalder til 12 år vil anklagemyndigheden på sædvanlig vis skulle varetage opgaver med hensyn til strafforfølgning i sager, hvor personer på 12 år og derover sigtes for et strafbart forhold. Dette omfatter bl.a. stillingtagen til spørgsmål om tiltalerejsning samt retsforfølgning af straffesager og legalitetskontrol i den lokale anklagemyndighed i politikredsene. Endvidere vil der i forbindelse med bl.a. behandling af ankesager

og tilsyn med straffesagsbehandlingen i politikredsene være opgaver, der skal løses af statsadvokaturene og Rigsadvokaten.

På baggrund af Rigspolitiets opgørelse af antallet af sager, der i dag behandles mod personer under 15 år, og Rigspolitiets skøn over, hvor mange yderligere sigtelser politiet forventer at skulle behandle ved en sænkelse af den kriminelle lavalder til 12 år, kan Rigsadvokaten oplyse, at anklagemyndighedens merudgifter til varetagelsen af sædvanlige opgaver med hensyn til strafforfølgning af sagerne mv. anslås at ville udgøre omkring 18 mio. kr. Hertil kommer eventuelle udgifter til f.eks. uddannelse med hensyn til sagsbehandling og sanktionsfastsættelse i sagerne, herunder i relation til de særlige institutioner, der er omtalt i spørgsmålet.”

Justitsministeriet kan endvidere oplyse, at det fremgår af lovforslaget (L 164, folketingsåret 2009/10), hvor den kriminelle lavalder blev nedsat fra 15 år til 14 år, at forslaget forventedes at have økonomiske konsekvenser for kommuner og regioner på i alt 52,8 mio. kr. i 2010 og 26,4 mio. kr. årligt fra 2011 til oprettelse og drift af sikrede pladser, hvor unge kriminelle kan anbringes i varetægt og til afsoning.

3. For så vidt angår muligheden for at oprette særlige ungdomsdomstole for aldersgruppen 12-18 år kan Justitsministeriet oplyse, at det i givet fald vil betyde et brud med helt grundlæggende danske retsprincipper.

Udgangspunktet i den danske retstradition er, at alle retssager behandles ved de almindelige domstole, nemlig byretterne, landsretterne og Højesteret. Oprettelsen af særlige domstole er båret af helt særlige hensyn, og kun på nogle ganske få områder har man fra lovgivers side besluttet at fravige dette udgangspunkt.

De særlige domstole omfatter bl.a. Sø- og Handelsretten, Den Særlige Klageret, Arbejdsretten og Tinglysningsretten. Fælles for disse særlige domstole er, at deres kompetence er afgjort på baggrund af sagernes karakter og ikke på baggrund af parternes alder eller personlige omstændigheder i øvrigt.

Efter Justitsministeriets opfattelse foreligger der ikke sådanne særlige omstændigheder, der kan begrunde oprettelsen af særlige domstole for aldersgruppen 12-18 år.

Justitsministeriet kan endvidere oplyse, at regeringen kort tid efter sin tiltræden fremsatte et lovforslag om (bl.a.) forhøjelse af den kriminelle lavalder fra 14 år til 15 år.

Det var dengang og er forsat regeringens grundlæggende synspunkt, at en person kun bør kunne pålægges strafansvar fra den alder, hvor vedkommende i almindelighed kan antages at have opnået den fornødne modenhed til, at det er forsvarligt at anvende strafferetlige sanktioner. Den nedsættelse af den kriminelle lavalder, som blev gennemført i 2010, skete uden tilstrækkelig saglig fundering, idet der ikke er holdepunkter for at antage, at kriminalitet kan forebygges og bekæmpes effektivt ved at behandle børn som kriminelle voksne.

Justitsministeriet kan endvidere i forhold til den kriminelle lavalder henvisse til Ungdomskommissionens betænkning om indsatsen mod ungdomskriminalitet (betænkning nr. 1508/2009), hvor spørgsmålet er nærmere behandlet. Kommissionen anfører bl.a. om spørgsmålet, at en tidligere ”retliggørelse” af børns kriminelle handlinger vil have flere betydelige ulemper. Kommissionen peger i den forbindelse bl.a. på, at det vil medføre, at børn tidligere stemples som kriminelle, hvilket en engelsk undersøgelse tyder på i sig selv øger risikoen for efterfølgende kriminalitet.

Ungdomskommissionen peger også på, at de sociale myndigheder har en meget bred vifte af redskaber til at gribe ind over for børn under den kriminelle lavalder, der har behov for hjælp, herunder fordi de pågældende har begået kriminalitet, og at de sociale myndigheder har mulighed for at træffe beslutning på et bredere grundlag, hvor andre hensyn kan inddrages i forhold til valg af den bedst passende foranstaltning.

Ungdomskommissionens rapport indeholder endvidere et afsnit om Danmarks internationale forpligtelser og internationale forhold i øvrigt (side 662-665). Kommissionen konkluderer i den forbindelse, at en nedsættelse af den kriminelle lavalder til et niveau under 14 år må forventes at blive mødt med meget stærk kritik fra FN's Børnekomité, der har tilkendegivet, at et niveau under 12 år er internationalt uacceptabelt, og samtidig indtrængende opfordret landene, der har tiltrådt Børnekonventionen, til at fastsætte eller opretholde en kriminel lavalder på 14-16 år.

